

Fouad Laroui

De kleine bedrieger

EEN JAAR BIJ DE FRANSEN

Vertaald uit het Frans door
Frans van Woerden

DE GEUS

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van
het Nederlands Letterenfonds

De vertaling van de fragmenten uit *De fabels van La Fontaine*
(Manteau: Antwerpen/Amsterdam 1990) op pp. 113, 114, 116 en 119 is van
de hand van Jan van den Berg.

De vertaling van de fragmenten uit *De Cid* van Pierre Corneille
(Van Gennep: Amsterdam 1999) op pp. 168, 169, 170 en 171 is van de
hand van Laurens Spoor.

Oorspronkelijke titel *Une année chez les Français*, verschenen bij
Éditions Julliard, Parijs

Oorspronkelijke tekst © Fouad Laroui, 2010

Nederlandse vertaling © Frans van Woerden en De Geus bv, Breda 2012

Omslagontwerp Berry van Gerwen

Omslagillustratie © Reporters/AGE/Ethel Davies

ISBN 978 90 445 1885 6

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus bv,
Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.
Internet: www.degeus.nl.

Wilt u het gratis magazine *Geuzennieuws* met informatie over onze
nieuwe uitgaven ontvangen, ga dan naar www.degeus.nl en meld u aan.

Het raadsel van de aankomst

De conciërge, die, gezeten achter een soort verhoogde balie, in zijn loge wat zat te dommelen, meende plotseling stemmen te horen. Of liever één iel en een beetje schor, nauwelijks hoorbaar stemmetje.

‘Pardon ...’

Waar kwam dat stemmetje vandaan? Nog half in slaap liet hij zijn blik langs de muren en het plafond van zijn koninkrijk dwalen. Niets. Niemand. Er was niemand in die loge, niemand anders dan hij, Miloud, die al sinds jaar en dag de conciërge van ‘Lyautey’ was. Hij wreef een beetje ongerust zijn ogen uit. Was er soms een djinn in het Franse *lycée* van Casablanca? *Mochten die hier dan zomaar naar binnen?*

‘Pardon, monsieur ...’

Daar klonk het weer! Miloud, nu klaarwakker, verhief zich moeizaam van zijn stoel, boog zich over de balie heen en ontdekte een jongetje – negen, tien jaar? – een heel klein jongetje, dat op zijn tenen was gaan staan om te kijken, naar hem, Miloud, de eerste verdedigingslinie van het lycée.

Niemand had hem zien binnenkomen, die kabouter. Naast hem op de grond stond een klein kastanjebruin, een beetje gedeukt koffertje met een wit handvat te wachten op hoe het verder zou gaan. Miloud, scherpzinnig als hij was, leidde eruit af dat de kabouter een ‘interne’ moest zijn en dat in dat koffertje de verplichte *trousseau* zat: zes paar sokken, zes onderbroeken, twee broeken, zes zakdoeken, vier overhemden ... Het was begin oktober en de internen hadden het hele weekend om zich voor het nieuwe schooljaar te installeren, de lessen zouden pas maandagochtend van start gaan. Die nieuwe had wel erg veel haast: het

was nog maar zaterdag, aan het begin van de middag. Sommige oudere leerlingen zouden pas zondagavond aankomen, op het allerlaatste nippertje, net voor het appèl. De grootste opscheppers zouden zelfs vlak voor *het doven der lichten* aan komen zetten; grijnzend en wel, maar wel gewapend met een excuusbriefje zouden ze op de deur van de slaapzaal staan te bonzen ...

De man en het jongetje stonden elkaar aan te staren, de een verbaasd, de ander bijna in paniek, te oordelen naar zijn magere gezichtje waarin een paar heel grote ogen om hulp riepen. Het was toch echt om doodsbang van te worden: die tronie die zich naar hem toe boog, die grimmige blik, die bijna tandeloze mond, dat was Boris Boef, de grote zwarte kater met zijn bandietenkop die iedereen in *Mickey Mouse* de stuipen op het lijf joeg. Wat deed hij daar op het lycée Lyautey, Boris Boef?

Miloud was het eerst weer bij zijn positieven. Hij gromde met een zwaar boerenaccent in het Frans: ‘Wat moe-jai hier?’

En hij voegde eraan toe: ‘Waar benne je ouwers?’

Het jongetje boog zonder te antwoorden zijn hoofd. Begreep hij soms niet wat er tegen hem werd gezegd? Miloud, die nog steeds over de balie heen gebogen stond, zag alleen nog maar een zwarte, beetje krullige haardos, die van bovenaf gezien een vlek op de grond leek. Dat ventje daar was overduidelijk een Marokkaan. Alle Fransen waren blond, dat wist Miloud, ondanks de ontelbare bewijzen van het tegendeel die er dagelijks trippelend, lopend of rennend langs zijn loge kwamen. En dan die versleten koffer, met zijn belachelijke witte handvat ... Dat was toch geen bagage voor een *nasrani*! Alle Fransen zijn rijk, dat weet iedereen. Nee, dat daar kon niet anders dan inheems zijn.

Hij vroeg opnieuw, meer uit de hoogte en in twee talen: ‘Waar zijn je ouders? *Fine waldik?*’

Nog steeds geen antwoord. Miloud, die in Indochina aan de Franse kant had gevochten – wat hem, toen hij werd afgekeurd, dit baantje bij het lycée van Casablanca had opgeleverd – deed wat een goed soldaat in zo’n situatie zou doen. Hij kwam snel

achter zijn balie vandaan, pakte het kind met zijn ene hand beet en de koffer met zijn andere en ... bleef verbijsterd staan. Op de drempel van zijn loge lagen, met de poten aan elkaar vastgebonden en op hun zij, twee kalkoenen, die hem in lichte paniek gadesloegen. Hij sperde zijn ogen wijd open, knipperde een paar keer en schudde zijn hoofd om dit absurde visioen kwijt te raken. Tevergeefs. Een van de kalkoenen klokte. De andere leek al even echt.

Miloud klemde zijn kaken op elkaar en vroeg met gesmoorde stem, zonder de dieren uit het oog te verliezen: *'Dialek bibi?'*

Het jongetje schudde uit alle macht van nee, zonder het minste geluid te maken. Miloud liet ze heel zachtjes los, hem en zijn koffer; deed voorovergebogen en met gestrekte armen een paar lenige passen naar voren, bukte zich bliksemsnel en greep de twee indringers beet. Hij richtte zich weer op en bekeek zijn vangst aandachtig. Die kammen, die veren, dat opnieuw luid klinkende geklok ... Geen twijfel mogelijk: het waren duidelijk twee kalkoenen. Wat deden die hier, in een lycée van de Franse universitaire en culturele missie? Tjonge, dit beloofde een dag vol verrassingen te worden. Hij pakte de koffer, klemde hem onder zijn linkerarm, greep het jongetje beet en stapte kordaat met het hele zaakje naar zijn directe chef: de surveillant-generaal.

Het kantoor van laatstgenoemde bevond zich tegenover de loge. Miloud zette de koffer en de kalkoenen op de grond en klopte respectvol met twee vingers op de deur. Er klonk een brul: 'Binnen!' Hij opende de deur, zette een hoge borst op en bracht een vaag soort militaire groet; vervolgens gaf hij het jongetje een flinke duw, waardoor deze met wijd opengesperde ogen de kamer in vloog. Boris Boef schoof ongeduldig met zijn voet koffertje en gevogelte voor zich uit. Hij sprong in de houding en verkondigde met een stentorstem: 'Alstublieft!'

De man tegenover hem, die met een potlood in de hand achter zijn bureau zat, fronste zijn wenkbrauwen. Zijn blik ging van het ene naar het andere personage.

‘Hoezo “alstublieft”? Wat “alstublieft”?’

Miloud aarzelde even, toen loeide hij zo hard dat de muren ervan trilden: ‘Eén *pitchoun*, twee *bibi*’s en één *falies*!’

Opnieuw een militaire groet, hij maakte rechtsomkeert en marcheerde in looppas het kantoor uit. Hij had zijn gevangenen aan het wettig gezag overgeleverd. De zaak ging hem niet meer aan. Hij zocht zijn loge weer op.

Monsieur Lombard, de surveillant-generaal, was een man van gemiddelde lengte, enigszins gezet, met een kalende schedel. Zijn gezicht drukte zowel gezag als een zekere welwillendheid uit. Hij was net terug van een sobere lunch in het kleine, op het terrein van het lycée zelf gelegen appartement waarin hij met zijn vrouw en twee dochters woonde. Dat hij ditmaal snel de sacrosancte middagmaaltijd naar binnen had gewerkt, dat hij slechts één glas Chaudsoleil had gedronken en één Casa-Sport had gerookt, dat kwam doordat hij zichzelf dat weekend als de aangewezen persoon achtte voor het opvangen van de naar school terugkerende internen. Hij vond het belangrijk om op zijn post te zijn, om ‘een oogje in ’t zeil te houden’ zoals hij zei, wat inhield dat hij de families vriendelijk welkom heette, op joviaal-ruwe toon een paar grapjes tegen de ouderejaars maakte, zijn presentielijsten stond na te kijken en op gezaghebbende toon bezorgde moeders geruststelde (‘Het komt allemaal in orde, madame, ik zit al twintig jaar in dit vak!’). Hij stelde Mehdi dezelfde vraag als de conciërge, maar op een meer innemende wijze: ‘Waar zijn je ouders, ventje?’

De surveillant-generaal had zijn zin nog niet uitgesproken of er stormde een leeuw het kantoor binnen, die zich boven op hem stortte en met één klap zijn hoofd van zijn romp sloeg. Vervolgens stak het wilde dier zijn muil in de open wond, die meer op een bloed spuwende vulkaankrater leek, en begon tevreden grommend de dikke rode vloeistof op te slobberen. Door de lucht kwam opeens een haai aanzweven, die het onthoofde lichaam in één hap opslokte. De leeuw en de roofvis keken elkaar

aan, verbaasd over hun ontmoeting. Stelletje hyena's ...

Monsieur Lombard stelde geïrriteerd (*Waarom zei dat jochie niets?*) opnieuw zijn vraag: 'Waar zijn je ouders?'

Het jochie antwoordde bijna onhoorbaar: 'Zijn er niet.'

Monsieur Lombards ogen vielen bijna uit hun kassen, hij deed geen moeite zijn verbazing te verbergen. Hij probeerde het opnieuw: "'Zijn er niet?'" Hele zinnen graag, ventje. Je bent hier op het beste Franse lycée buiten Frankrijk. Nooit vergeten! Hier wordt correct gesproken. Men zegt: "Ze zijn er niet."

Het jongetje stotterde uit het veld geslagen: 'Er niet.'

Hij bleef hardnekkig naar de grond staren. De 'S.-G.' zuchtte.

'Goed, laten we beginnen bij het begin. Ik ben monsieur Lombard, de surveillant-generaal. Wees maar niet bang, ik eet geen kleine jongetjes. Zeker niet wanneer ze vel over been zijn ... (Een flauwe glimlach.) Als interne zul je het meest met mij te maken krijgen. Hoe heet je?'

'Mehdi Khatib.'

'En die kalkoenen?'

'Weet niet hoe ze heten', antwoordde Mehdi Khatib nauwelijks hoorbaar.

Monsieur Lombard barstte in lachen uit.

'Kleine domoor! Ik vraag je niet naar hun naam, ik vraag je wat die hier moeten. Zijn ze van jou?'

Zijn ze van mij? Nee hoor, ze zijn door Mokhtar gekocht. Die heeft ze betaald. Ik heb er niks mee te maken. Ik heb ze met geen vinger aangeraakt. Ik heb de pest aan alles wat veren heeft. Al dat gekak en dat rare geklok.

Hij zei zachtjes met een heldere maar licht bevende stem: 'Nee.'

Monsieur Lombard stond op, liep om zijn bureau heen en beende, met een gebaar naar het jongetje om te blijven waar hij was, de kamer uit. Even later kwam hij met een twijfelende blik terug en stelde zich tegenover Mehdi op, die hem niet durfde aan te kijken.

‘Vreemd. De conciërge beweert dat jij wel degelijk bent komen aanzetten met die twee ... die twee ...’

Hij wees met een gebiedende vinger naar het gevegelte.

‘Zijn niet van mij.’

‘Hmmm ... Dit moet nader worden uitgezocht.’

Hij haalde zijn schouders op en ging opnieuw achter zijn bureau zitten. Opeens klonk er doordringend geklok: de dieren protesteerden, op goed geluk. De twee menselijke wezens wachtten stoïcijns totdat de uitbarsting voorbij was. Toen het weer stil was nam de surveillant-generaal een vel papier waarop een reeks namen stond, zette zijn bril recht, en bestudeerde de lijst aandachtig. Zijn wijsvinger gleed over het papier, dat zachtjes trilde.

‘Vooruit, laten we de koe bij de horens vatten, bij wijze van spreken. Nee maar, straks wordt het hier nog de ark van Noach als we zo doorgaan ... Juist, ja! Khatib, Mehdi! Je komt in de zesde. En je bent dus intern. Welkom op Lyautey, jongeman. Je komt van de lagere school in Béni-Mellal, niet?’

‘Ja.’

‘O ja ... nu weet ik het weer! Jij bent toch zogezegd het “beschermelingetje” van monsieur Bernard, de schooldirecteur daar-ginds? Hij heeft hemel en aarde bewogen, de goede man, om een beurs voor je te bemachtigen waarmee je hier bij ons op school zou kunnen komen. Hij heeft de Franse ambassade gebombardeed met brieven, hij is met de rector komen spreken. Hij heeft je de hemel in lopen prijzen ... maar hij heeft vergeten ons te zeggen dat je je tong hebt ingeslikt!’

Monsieur Lombard had nu een welwillende glimlach op zijn gezicht. Na opnieuw een blik op het papier voegde hij er op geamuseerde toon aan toe: ‘Tien jaar! Je bent waarschijnlijk de jongste bursaal van de Franse regering ... en je bent niet eens oorlogswes ... Da’s nog nooit vertoond! Je mag monsieur Bernard wel heel erg erkentelijk zijn. Ik hoop dat je ouders hem naar behoren hebben bedankt.’

Ze hebben hem vast een schaap aangeboden, bedacht Mehdi,

gegrepen door een gevoel van verlate schaamte.

Monsieur Lombard ging over op een formelere, maar nog steeds amicale toon: 'Heb je je trousseau?'

Mehdi wees naar zijn koffertje. De surveillant keek er enigszins verbouwereerd naar. Een nogal klein tasje voor alle spullen die verplicht waren gesteld voor eerstejaars internen. 'Zes paar sokken ...'

'Goed. Maar dat verklaart nog niet ... Je bent toch niet in je dooie eentje uit Béni-Mellal gekomen? Wie heeft je hierheen gebracht?'

'Eh ... Mokhtar.'

'Mokhtar?' (De surveillant-generaal sprak het uit als *Mok-tar*.) 'En wie is die meneer? Is dat soms je toezienend voogd? Is hij er dan niet? Waarom is hij weggegaan?'

Mehdi boog ontmoedigd zijn hoofd. Hoe moest hij ooit vertellen wat hij sinds gisteren allemaal had meegemaakt? Waar moest hij beginnen? Moest hij vertellen van die sadistische kapper? Van de kat op het terras? Van de bestelauto? Van de autopanne? Over de Jivaro-indianen? De braadspitten? De *g'naza*?

Monsieur Lombard ging door, lichtelijk geïrriteerd: 'Hoor eens, *fls*, als je niet antwoordt als je iets wordt gevraagd, dan komen we er niet. Dat er ineens op wonderbaarlijke wijze twee gevederde vriendjes mijn kantoor komen binnenzeilen, dat kan ik nog wel door de vingers zien, maar over jou wil ik toch meer weten.'

Mehdi had best een antwoord willen geven, maar hij wist niet meer wat er was gevraagd. Hij mompelde op goed geluk: 'Ik kom uit Béni-Mellal.'

Monsieur Lombard aarzelde even: 'Tja, zo komen we er niet uit. Vooruit, waar het om gaat is dat je er bent. Ik zoek de rest wel een andere keer uit. Ga eerst maar naar de linnenkamer om je trousseau aan Mme Benarroch te laten zien. Zie je die trap daar bij de ingang? Je gaat *fissa* naar de vierde verdieping en dan kom je meteen bij een grote deur, dat is de linnenkamer. Als dat in orde is, ga je weer naar beneden en blijf je op de binnenplaats

wachten. Er staan overal banken. De eetzaal gaat om zeven uur 's avonds open. Die is makkelijk te vinden, hij beslaat een van de kanten van de binnenplaats en is goed verlicht. Als je hem desondanks niet kunt vinden, dan ga je maar af op de geur van de *hachis* Parmentier.'

De geur van de ... wát?

Zijn koffer met zich meezeulend en opgelucht eindelijk van de kalkoenen verlost te zijn, ging Mehdi op weg naar de ingang die monsieur Lombard hem had gewezen. Hij begon langzaam de trap te beklimmen. Het licht in het trappenhuis was zo afgesteld dat hij op elke verdieping weer op een lichtknop moest drukken. Het ging steeds uit terwijl hij nog niet boven was, waardoor hij zijn tocht omhoog in het duister moest voortzetten, met de kans dat hij van het ene op het andere moment door Boris Boef kon worden neergeslagen. Eindelijk stond hij voor de deur van de linnenkamer. Wat nu? Wachten tot er iemand naar buiten kwam? Hij bleef even staan wachten, maar omdat er niets gebeurde besloot hij toch maar aan te kloppen. Geen reactie. Hij klopte harder op de deur. Die ging open en er kwam in het tegenlicht een reusachtige gestalte tevoorschijn. Het traplicht ging uit. De gestalte week terug. Nu kon je beter zien wat het was. Het was, scheen het, een vrouw; een heel grote, heel dikke vrouw met een bolrond, uit spekrollen bestaand gezicht, en een borstpartij als een naar voren hellend schild, haar zwarte haar in een knoetje samengebonden; duidelijk een vrouw, die ternauwernood paste in haar witte tuniek, die aan alle kanten uit zijn naden dreigde te barsten. Zelfs van voren kon je zien dat die reuzin over een immens grote derrière beschikte, iets monumentaals, waarmee ze met het grootste gemak een klein jochie kon verpletteren als ze per ongeluk op hem zou gaan zitten. Ze droeg een kleine bril met heel erg dikke glazen, je reinste borrelglazen, die leken te bestaan uit ontelbaar vele ronde glaasjes. Zoiets had Mehdi nog nooit van z'n leven gezien.